

Kap. 43. Om landeveier og haandran og brohold

1. Landevei (þjóðgata) og sætervei (sætrgata) og alle fæveier (rekstrar) skal være saaledes som de har været fra gammel tid (at fornu fare).
2. Nu ligger landevei over en mands bø, da kan han flytte den fra sin bø paa det vilkaar, at han anlægger den like god utengards til at fare paa i tørt og vaatt veir; da skal den brukes, selv om den er længre.
3. Nu skal landevei være 8 alen bred. Men om nogen utover dette maal spilder aker eller eng, da skal han bøte efter 6 skjønssomme mænds takst og landnam utpaa.
4. Nu raner nogen en anden hans landevei, da skal han bøte (gjalda) en halv mark sølv til kongen; likesaa om nogen raner en anden haandran, og fuld retsbot efter lagadom til den, som blev ranet, eftersom han er mand til.
5. Nu bryter nogen en bro av paa landeveien, han gjøre den likesaa god som den var før og lægge 1 mark sølv til den som eiet broen.
6. Nu raner nogen en anden hans sætervei eller den fævei, som har været fra gammel tid, han bøte 1 mark sølv til kongen for veiran og hin have sin vei som før.

Kilde: G. 90, ændret.

Kap. 44. Om lovbestemte stevner til veiarbeide

Kongens ombudsmand skal kræve veiarbeide paa midfastetinget og paabyde veiarbeide der hvor bønderne finder det heldigst at bøte paa veiene i herredet, og sætte bønderne lovlig stevne til, fra sneen er av til plogen kommer ut; den anden termin er fra vaaronnen er slut til høislaatten, den tredje begynder, naar grøden er i gaarden og varer til sne kommer paa takspønen. Dette er de lovbestemte stevner til veiarbeide; det kaldes «onnemillom» (onna-i-millum). Alt det som der imellem spildes, det skal bøtes paa i disse terminer.

Kilde: Visselig fra den østl. lovbok (jfr. onna-i-millum); jfr. F. III 19, 1ste del.

Kap. 45. Om brohold paa landevei

1. Paa midfastetinget skal man kræve veiarbeide som før er sagt, men bønderne er skyldig at gjøre det, hvor de ser at det høver bedst i herredet.
2. Nu skal alle veier bøtes slik at de er farbar baade til at rende og ride, hvad enten det er vinter eller sommer.
3. Nu hvis der over landeveien falder slike elver som ikke er farbar med skib, da skal de gjøre veien farbar, som eier jorden paa begge sider, og gjøre bro over, om de magter det, eller flaate og dragtaug i begge land eller pram eller eke. Men om ikke saa er gjort, da er straffen en halv mark sølv til kongen og skaffe farkost allikevel. For alle slike farlige overfartssteder paa landeveiene, hvor hest maa tages paa svøm eller trækkes op med folkehjælp, skal der bøtes en halv mark sølv til kongen. Men for alle dem som maa stige av, ledes eller drives over, da skal der bøtes 2 ører sølv til kongen. For alle de nedfaldne træer som ligger tvers over landevei og hest skal tvispringe (froskleypa) over med mand paa ryggen, skal der bøtes 1 øre sølv til kongen. For hvert træ som ligger tvert over veien og hesten løper ut for, skal man bøte til kongen en halv øre sølv.

Kilde: Sikkert fra den østlandske lovbok. Jfr. en bemærkning i F. XIII 9 om fløtbare elver (ár flotrennar).

Kap. 46. Om veisyn (baugreið)

1. Baugreid kaldes det, som kongens ombudsmand skal ha, om han vil, mellem onnene og skjære budstikken op for vidner og stevne herredsting; siden skal de først begynde sit ridt der, hvor kongens ombudsmand tykkes, det mest trænges, og ride efter de rette landeveier.
2. Det kaldes alt landeveier (þjóðvegir, egtl. folkeveier), som løper gjennom bygdene fra ende til anden og de som løper fra fjeld og til fjære. Men alle andre veier, som løper til folks gaarder, de kaldes tverveier, og de ligger ikke under baugreid.
3. Man skal maale et spydskaft, som er 8 alen langt, og gjøre 2 vidjehanker dertil, og hænge den ene paa odden og den anden paa skaftet. Herredsmændene skal opnævne den bonde, som de vil; han skal stige tilhest og lægge spydskaftet foran sig tvers over hesteryggen og ride midt efter landeveien; 1 ørtug sølv skal bøtes til kongen for hvert træ, som river hank av skaftet. Dette har fra gammel tid hedt «baugreid».
4. Alle halvmarkssekte for veifald aabyrges den, som eier jorden; men alle andre [sekte], som er mindre, aabyrges leilæendingen, og være skyldig at bøte paa veiene og likesaa paa heimrastene. Men heimraster skal være saa lange, som de har været fra gammel tid, til hver mands gaard^[18].
5. Men alle veier som løper over almenninger, da har alle herredsmænd, som bruker og eier den almenning, aabyrgden for dem.

Kilde: Utvilsomt fra den østlandske lovbook. Jfr. G. 90, F. XII 19.

Kap. 47. Om folks flytning over tjodelver

1. Nu kaldes det tjodelver (þjóðár, folkeelver), som er saa store, at de er fløtbare (flottrennar), og broer over dem ikke kan vedlikeholdes, selv om de bygges.
2. Nu hvis der er landevei (þjóðvegr) over, da skal den ansætte færgemand, som eier nærmeste gaard, men alle, som vil færger over, skal betale færgepengen; det kaldes almenningsfar. Det er den reisendes skyldige færgepenge, 1 penning sølv for hver mand og 1 for hver hest. Men bygdefolket kan træffe særlig avtale med færgemanden, saa godt de kan, om færgeløn for sig og alle fattige, saaledes at han kan være vel tjent dermed. Men almissefolk (betlere) er i bygdefolkets aabyrgd, medmindre bygdefolket gir færgemanden saa meget, at han har tilstrækkelig for begge deler (o: fattige og betlere).
3. Nu hvis færgemanden nøder den reisende til større færgeløn end nu er mælt, for det andet hvis han negter at færgen, som tilbyr løn, for det tredje, om færgen er borte mere end ett døgn og færgemanden kjendes skyldig deri, det heter veifald (vegafall), og han er saket en halv mark sølv til kongen, men en anden halv mark til den, som ansatte færgemanden, og det skal man ha til at bøte paa færgen med.
4. Nu om nogen lar naut færger paa færgen, da betale han efter overenskomst. Men om nogen gaar paa færgemandens skib eller tar det ut av hænderne paa ham, det er forgriping (fornæmi); den som gjør det er saket 1 mark sølv, halvt til kongen og halvt til færgemanden.
5. Nu er færgemand ikke skyldig at færgen længer end til solnedgang og ikke før solopgang; ti sol skal om sommer raade flytningen, men dag om vinter. Men om han flytter udulgt tyv over, da har han forbrutt sin hud og skal hete tyvs fælle (þjófsnautr). Men om færgemanden forlater sundet, skal jorddrotten eller hans ombudsmand skaffe en anden i hans sted inden 3 nætter eller bøte 1 mark sølv, halvt til kongen og halvdelen lægges til færgens ombot; ti det er reisehindring (fartalmi), naar der ikke er skib i sundet. Men om skibet ældes, saa det ikke er ført, da skal bygdefolket skaffe et andet i steden inden 3 nætter eller bøte (gjalda) 1 mark sølv og allikevel skaffe skib.

Kilde: Sikkert fra den østlandske lovbook; § 4, jfr. F. X 42, XIII 10; G. 94.